

מי דומה לשר צבא?

מתוך מכתבו של מרן הרב שך

"שנת תש"ח - קיבלתי מכתבו, אשיבהו בברכה, יהי רצון שיעלה מעלה מעלה, יזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. באמת מה גדולה האחריות בעת הזאת על מי שיש בידו להתחזק בלימוד תורתנו הקדושה ובפרט למי שיש כשרונות כה גדולים. ואם חז"ל אמרו בזמנם 'אלף נכנסים למקרא ואחד יוצא להוראה', בזמן שהתורה היתה חביבה על כל ישראל וכל בעלי הכשרונות נכנסו לתלמוד. מה שאין זה בדורנו, שרוב הבנים מתחנכים ללא תורה, הרי כל אחד מהלומדים הינו עולם מלא, מה רבה האחריות והרי זה דומה לשר צבא המתרשל בתפקידו!" (מכתבים ומאמרים "ח"ג ר"פ")

סיפר הגאון החסיד רבי זלמן בארער, מגדולי חסידי רוס'ין-צ'ורטקוב, תלמידו המובהק של הגאון ה"נוכח מיעקב", היה גדול בתורה וביראה. כיהן שנים ברבנות באמריקה. מתוך ספרו היחיד אשר נותר לפליטה:

"אספר מה שעניי ראו ואזני שמעו: לפני רבינו האדמו"ר מצ'ורטקוב בא איש אחד מארץ רוסיה, בבקשה עבור בנו, שהוא צריך לעמוד על מבחן הצבא וביקש ברכה שיצא לחופשי. רבינו בירך אותו שישחררוהו. אמנם האיש התעקש ואמר שלא די לו בברכה הזו ומבקש ברכה מיוחדת...

והסביר, מפני שהמנהג אצלם ברוסיה אשר בין אנשי הועדה של הגיוס יושב אדון הכפר, ואפילו אם כל בוחני הצבא פטרו את הנבחן, היה כח ורשות ביד האדון לגייסו לצבא. ואמר כי האדון הזה הינו שונא שלו. לכן אמר האיש שבשום אופן לא תוכל ישועתו שיצא בנו לחירות עד אשר הרבי יברך אותו שהאדון ימות מיתה טוהפה...

האדמו"ר מצ'ורטקוב בשומעו כן שחק מעט ואמר: "הלא כבר נתתי לך את ברכתי"... אך היהודי באחת, התעקש וטען טענתו. ואדמו"ר ענהו כמקודם ופטרוהו מלפניו.

כעבור איזה שבועות בא מכתב מהאיש ההוא בזה הלשון: "אבקש להודיע לרבינו הקדוש כי כן היה כמו שהבטיח לי, שבאותו הרגע שבני פתח את הדלת להכנס לחדר בוחני הצבא נפל האדון ממושביו ומת!"

כאשר קראו לפני האדמו"ר את המכתב, אמר בזה הלשון: "פלא הוא - כמה עצום הוא הכח של האמונה, שהאמונה עצמה היא סיבת כל הניסים!"

("צינוי מהר"ז" - לכבוד חנוכה קלוז' צ'ורטקוב, קיץ תשע"ו)

"כי תצא למלחמה על אויבך" - רמז הכתוב למלחמת האדם עם יצרו - למלחמה הידועה שאין גדולה ממנה!

(אוה"ח כ"א)

היה זה בחודש אלול תשע"ה, נער צעיר, תלמיד ישיבה קטנה ביקש מאד להכנס אל מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן: 'הרב אין לי טעם בלימוד, מה אני יכול לעשות שיהיה לי חשק ללמוד?' תשובת רבי אהרן לייב היתה: 'תיקח חרב ותשחט את היצר הרע!' ('נר לשולחן שבת' יש"כ להרה"ג חנוך אורשלימי)

הנס שלנו שאנו נלחמים בכסיל

מספרים: האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין אמר שתמיד לא הבין מדוע יצר הרע נקרא בשם 'כסיל', עד שבפקודת הקיסר ניקולאי הוא, הרבי נאסר במאסר, אז נוכח לדעת שיצר הרע הוא אכן כסיל.

'מילא אני נמצא פה בעל כרחי בפקודת הקיסר, אבל הכסיל הזה מדוע הוא הלך איתי בלי שום כפיה, מי הכריח אותו?! רק מרצון עצמו...' ('כתבי מהר"ז")

היסודות הנצרכים במלחמת היצר!

הגאון רבי ישראל אליהו וינטרויב

האמת שחכמתו של יצר הרע היא להתערב כל כך ב"אנכי" של האדם עד שהאדם יאמין וירגיש כי הנטיות השפלות והרעות הן חלק מנפשו, וממילא הוא חש כבול ומוגבל, שהרי אם הוא שפל ורע איך יכול להיות בפועל רמת חיים עילאית, הלא הדבר מופלא ממנו... וכשרוצה להשתחרר מכבליו אלו מרגיש שהוא לוחם עם עצמו. וזהו בלבול בהחלט.

אך האמת היא שהרע הוא מחוץ לאדם, רק ערמומיות היצר מטשטשת את תפיסת המציאות, וכשמאמינים בזה אז מלחמתו של האדם לא תהיה עם עצמו, ואדם מסוגל ללחום עם זולתו ואין לו היסוס וסיבוך בזה!

(אגרות דעת"ג"ה)

הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל

אנו נמצאים במלחמה נוראה על החיים! מלחמה קבועה עם הרע. אחד מתכסיסי המלחמה הוא להכנס למקום סתר - אלו הישיבות ומשם לתת מכת אש על האויב!

("לקט רשימות" בעניני ביהמ"ק)

חדש היה בא לבקש ברכה להצלחה, והיה מבטיח כי אם יצליח ה' דרכו יתן סכום כסף נכבד לרבי לחלקו לצדקה. אותו סוחר הגיע פעמים רבות אל הרבי, מביא עמו תמיד פדיון בסכום רב. בימי מלחמת העולם, בשנת תש"ג הגיע הסוחר אל הרבי לקבל ברכה להצלחה בדרכו לעשיית עסק כלשהוא. הרבי לא ענה לו מאום. אותו יהודי לא הרפה, המשיך והפציר עד מאד. לבסוף ה"אמרי אמת" בירך אותו בברכת דרך צלחה תוך שהוא נאנח. מיד לאחר צאתו פנה הרבי ושלח לקוראו חזרה, אך לא מצאנוהו. אחרי כמה ימים שב הסוחר לקבל "שלום" מהרבי. סיפרתי לו מה ארע עם יציאתו. שהרבי שלח שליחים לקרוא לך בחזרה אך לא מצאנו אותו. הודה האיש כי התחמק כדי שלא יקרא לשוב. כשנכנס האיש פנימה. הרבי נתן לו שלום. היהודי הניח על השולחן צרור כסף. סיפר רבי שמאי: "מרחוק ראיתי שהרבי ממלמל כמה מילים ואינו לוקח ממנו את הכסף..."

בצאתו סיפר האיש כי הרבי נטה שלא להסכים לעסק שעשה הפעם מפאת הסכנה. הדרך לביירות בה נעשתה העסקה היתה משובשת והשהות בה מסוכנת בגלל המלחמה. הרבי סירב לקבל ממנו את התרומה, בנימוק שרווחים אלו נעשו תוך סיכון חייו. לימדו ה"אמרי אמת" פרק בהלכות קדושת החיים וערך השמירה מפני הסכנה!"

("הגאון החסיד")

שלושים יום קודם החג

אחד קנה אתרוגים מסוחר בירושלים ושילם לו, אך התנה שהסוחר ישלח את האתרוגים לבניו שבאמריקה. המוכר שלחם על ידי הדואר. אך הנה לאחר כמה שבועות החזירו את האתרוגים, בשל המלחמה והמצור הגרמני הימי על חופי ארה"ב. הקונה בא לשאול את הגאון רבי צבי פסח פרנק אם יכול לבטל את המקח ולתבוע את דמיו? לכאורה אם לא משך אין כאן קנין ויכול לחזור. אך אולי כאן כיון שהקנה לו מעותיו על תנאי זה, הרי קיים תנאו וזכה במעות.

("רשמי שאלה" חו"מ עמ' מז")

אתרוגים העומדים למכירה לפני חג הסוכות, דינם כמוקצה מחמת חסרון כיס ואסור לטלטלם בשבת. (שש"כ כ"א)

ביאר מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שלא דומה דינם לתמרים ושקדים העומדים לסחורה, שמותר לטלטלם, כי עליהם אין מקפידים, ואילו על אתרוגים מקפידים הרבה. (שם הערה ס"ז ועיי"ש)

מעט ממכתבו של הבחור רבי יצחק קופלמן לידידו רבי זיידל אפשטיין

"בעז"ה מוצאי שבת קודש" **כי תצא למלחמה**, התרצ"ט גרודנה

לרעי היקר... כל שאלותיך על הישיבה אך למותר הוא, תדע יקירי שיד ה' הוציאך מזה בעוד מועד. שהנה ביום ה' מדינתנו הכריזו לגיוס... כל העיר מלאה חיילים, בכל בית פרטי ישנם...

המהומה גדולה למאד, ליום השבת היה חסר לחם בעיר. המצב רוח תבין מעצמך, בישיבה אין לחשוב אודות אלול... היום למשל הכריז המושל על עבודה כללית לחפור מערות..." ("לעבדו בלבב שלם")

"והיה מחנך קדוש". (כ"ג ט"ו)

איזמיר - "שומרים שבאים לעיר בשעת מלחמה וצריכים בתים לדור, יפה כיוונו אנשי המעמד לעשות דבר טוב לאלוקים ואנשים, שלא לתת בית יהודי כלל לאלו השומרים, אלא ישכירו להם בתים ברחוב התוגרמים".

("משא חיים" מערכת ש')

הגאון רבי עזרא מנחם עדס היה מורה של אחיו הצעיר יהודה שליט"א - לימים ראש ישיבת "קול יעקב" - שאל פעם בכיתה מה זה "והיה מחנך קדוש". השיב מיד הילד הכשרוני יהודה: "והיה המחנך שלך קדוש..."

("אר"ץ זבת חלב")

מעשה בבחור שהגיע זמנו להתגייס לצבא ההונגרי. בא לפני הגאון רבי יונתן שטייף, וביקש כי יתפלל בעדו שיתחרר. אמר לו רבי יונתן כשתתייצב בפני הועדה הרפואית תאמר בלחש: "עזא דבי טבחא שמינה מינאי!"...

הבחור התייצב, ובעומדו לפני הועדה החל מלחש בפיו. ומעשה פלא, ידו החלה להתנפח ונתמלאה בפצעים.

הרופא הצבאי שבדק את ידו, נדהם ממראה עיניו והחל לצעוק על הבחור: "איך העזת לבא הנה עם מחלה כה מסוכנת!" בזריזות העניקו לו תעודת שחרור, ופקדו עליו לעזוב מיד את החדר, בטרם ידביקם במחלתו המסוכנת.

הבחור בעצמו נבהל ממראה ידיו... ובהיסטריה רץ לביתו כדי לקבל טיפול... אלא שעוד בטרם הגיע לביתו כבר נעלמו הפצעים והנפיחות, וידו שבה לאיתנה כאילו דבר לא קרה! ("ראשי גולת אריאל")

היה זה בעת אזעקה בימי מלחמת המפרץ. יהודי יקר ראה את הגאון רבי גרשון אדלשטיין נכנס לבנין ברחוב ראב"ד, עומד בחדר המדרגות וממתין לצפירת הארגעה.

היהודי נכנס אחריו. עלה קומה ודפק בדלת אחד השכנים, משפחת פרידמן, וביקש כסא עבור ראש הישיבה. הביא את הכסא והציע לרבי גרשון לשבת. רבי גרשון סירב. שוב ביקש "הרב ישב", ושוב רבי גרשון לא הסכים לשבת. תמה היהודי: "מה לא טוב בכסא הזה, הרב חושש שיש בו שעטנז?!"

תשובתו של רבי גרשון היתה יותר ממפתיעה: "אתה לא רואה שיש לכסא שתי ידיעות, איך אשב בשעה כזו על כסא מלכות?!"

("נר לשולחן שבת" יש"כ להרה"ג רמ"ו)

בעת מלחמת ששת הימים הגה"צ רבי הלל כגן נתן דוגמה לתלמידים, כאשר הכל ירדו למקלטים הוא פסע בכיוון ההפוך, לעבר בית המדרש.

כמו כן כשנשמעה האזעקה במלחמת יום הכיפורים, ראה בחור ממוהר למקלט וגמרא בידו, תמה ואמר: "יש לך גמרא ואתה הולך למקלט?!" כלומר: אילו לא היתה גמרא בידך, ניחא, אין לך הגנה וזקוק אתה למחסה. אבל כאשר יש לך גמרא, הרי התורה מגינה על העוסק בה!"

(קונטרס "זכר הלל")

במלחמת יום הכיפורים פגש הגאון רבי יונה מרצבך ברחוב את קרוב משפחתו, הרב מרדכי וורמסר.

לאחר דרישת שלומו שאלו רבי יונה לפשר ביאור פסוק אחד בתהילים עליו חזרו והתפללו רבות במשך המלחמה: "יומם השמש לא יכבה וירח בלילה". השמש מכה וקופחת לעיתים על ראשי האנשים ביום, אך כיצד עושה זאת הירח בלילה?

השיבו רבי יונה, כי בלילות המלחמה אנו מבקשים מה' יתברך שתשמר ה"האפלה", לבל יאיר הירח את מקומות הישוב, שלא יוכל האויב להכות בהם חלילה.

(מן השמועה)

עסקנות נמרצת: בימי מלחמת העולם השנייה דרשו השלטונות הצבאיים של ירושלים להפסיק לתקוע בשופרות לפני כניסת השבת כפי שהיה נהוג להזכיר לקהל שהגיע זמן הדלקת הנרות. לדעתם זה גורם שרבים חושבים שזוהי אזעקה.

סיפר הר"ר משה פרוש: "היינו במצב לא נעים, מצד אחד אכן צדקו השלטונות, אבל מצד שני צריך להזכיר לציבור את כניסת השבת. פניתי למנהל הרדיו וביקשתי שבכל ערב שבת יודיעו על זמני כניסת ויציאת השבת. מאז החל הרדיו הבריטי להודיע על זמני השבת".

("שרשרת הדורות" ח"ג)

עסקים בימי מלחמה

סיפר הגה"ח רבי שמאי גינזבורג: "סוחר ירושלמי ותיק היה רגיל להכנס אל ה"אמרי אמת". בכל פעם שהוא עמד לעשות עסק